

To slabo letino sta povzročili največ dve bistveni napaki. Prva je, da se naši sadjarji navadno za drevje svoje ne brigajo več, nego da ga obero. Vse drugo oskrbovanje prepuščajo — Bogu. Druga pa je, da po naših sadovnjakih raste veliko preveč slabih ter malo rodečih vrst sadja.

Že spomladi sem opozoril naše sadjarje v članku „Krajevni sortimenti“, da vsaka vrsta drevja in sadja ne uspeva v vsaki zemlji in legi. Zato je živa potreba, da se prirede v vsaki občini „poskušnjaki“. Naročati bo pa potem le take vrste, ki so se dobro obnesle na „poskušnjaku“ dotičnega kraja.

Ko so vsi ti pogoji izpolnjeni, potem pa moramo drevje tudi dobro oskrbovati. Koliko se greši že pri sajenji in obrezovanji! A pustimo to danes. Menimo se le o tem, kako že rodečemu drevju pomagati do redne rodovitosti.

Drevje pri nas navadno rodeva vsako drugo leto. Zakaj? Zato, ker korenine ne dobivajo v zemlji dosti redilnih snovi, da bi moglo drevo sadje izrediti in poleg tega še cvetne popke za prihodnje leto nastaviti. Glavna stvar je torej, koliko hrane dobiva drevo iz zemlje. Vzemimo tri vrste zemlje: slabo, dobro in prav dobro. V slabi zemlji dobiva drevo tako malo hrane, da iz cvetja morebiti še naredi drobne plodove, a dorediti jih ne more, ker vsled nedostatne hrane sredi poltja drug za drugim odpadajo. Poznam jablano v slabi zemlji, ki je vsako leto obilo cvela in nastavila tudi mnogo sadu. A sad je vsako leto odpadel, predno je bil debel kakor šiška. Ta jablana je imela dva vrha. Pregovoril sem dotičnega lastnika, da je jeseni slabejši vrh odžagal in drevesu pognojil. Prihodnje leto je jablana zopet bogato cvela, nastavila sad, a ga tudi rodila. Drevesu je bilo pač manj sadja izrediti nego prejšnja leta, a imelo je več hrane. S tem drevesom bilo je tako, kakor če desetero otrok je iz male skleda nezabeljene turščične žgance. Ob tako slabi in pičli hrani so vsi lačni in medli. Če pa iz iste skleda je le petero otrok zabeljene žgance, pa so vsi siti in čvrsti.

Drevje v dobri zemlji cvete in tudi rodi. A hrane pa ne dobiva toliko, da bi nastavilo tudi še cvetne popke. Koreninice grede za hrano v nove plasti zemlje in torej šele prihodnje leto nastavijo cvetne popke. Od tod prihaja, da nam drevje rodi navadno vsako drugo leto. Drevje v prav dobri zemlji pa dobiva dosti hrane, da cvete, rodi in tudi za prihodnje leto nastavi. To opazujemo lahko po zelenjadnih vrtilih. Vsako leto gnojimo zaradi zelenjadi. Na drevje niti ne mislimo. To le dobiva, kar zelenjadi ostaja, vendar dovolj, da nam more redno roditi. Ta resnica nas pa uči, da je dobro pognojeno drevje jako hvaležno. Ta hvaležnost je pa naš dobiček, in nespametno bi bilo braniti se ga.

Treba je torej tudi drevju gnoja, če hočemo pridelavati obilo sadja. A kdaj in kako je treba gnojiti?

Gnoji, kadar hočeš, boljše je, nego če nič ne gnojiš. A najboljše je gnojiti vendar od novembra do marcija. Reči moramo, da naši sadjarji še precej gnoja raztrosijo jeseni po sadovnjakih. A ta gnoj koristi le trati, drevju pa ubogo malo ali celo nič. Pomisliti treba, da dež in sneg raztopita gnojnino. Ta leze v zemljo, a ne pride do globoko ležečih drevesnih korenin, nego gosta mreža travnih korenin jo preje ujame in posrka. Le takrat dobi drevo nekaj teh redilnih snovi, če sta jesen in zima jako mokri. Drevju moramo torej gnojiti tako, da gnoj pride bolj do njegovih korenin. Drevju je dober vsak gnoj, najbolje mu pa ugajati mešanec in gnojnica.

Z gnojnico gnojimo, če naredimo pod drevesnim kapom z železnim kolom ali zemeljskim svedrom $\frac{1}{2}$ metra globoke luknje po 1 meter vsaksebi. Vanje vlijamo gnojnico tako dolgo, dokler je hote srkati. Na ta način dovedemo obilo hrane koreninam sesalkam, ki sezajo do drevesnega kapu. To gnojenje stane malo časa in truda, a donaša obilo dobička.

Če pa hočemo z mešanim ali hlevskim gnojem gnojiti, vzdignemo rušino pod drevesom, vzrahljamo odkrito zemljo, natrosimo na njo 10 $\%$ gnoja in ga podkopljemo ter položimo rušino nazaj. Na ta način smo gnojili drevesu in rušini. Drevje bo veselo uspevalo, obilo rodilo ter dobro vračalo naš trud. Tako je gnojiti navadno na vsaka tri leta, z gnojnico pa vsako leto. Škoduje pa ne, če gnojimo bolj pogostoma. O drevji velja: če mu bolj pogostoma gnojiš, več ti bode donášalo dobička. Omenim naj še, da slabo rastočim drevesom ugaja bolje gnojnica in fekalije sploh, a slabo rodečimi pa pepel in sploh rudninski gnoj.

Letos je naše drevje nastavilo obilo cvetnih popkov; obeta nam torej za leto 1890. dobro sadno letino. A da se bodo cvetni popki dobro razvili in da bode sadje lepo dozorelo, treba drevju še to jesen dobro pognojiti. Kdor ne bo storil tega, kesal se bo prihodnjo jesen, kdor pa bode, dobil bo lepih novcev za sadje. Če bodo vsi sadjarji storili, kar je treba, gotovo pride prihodnjo jesen v našo deželo nad 1 milijon gold. samo za sadje. Na delo torej!

Janko Žirovnik.

Pitanje.

Meso, ki ga prinašajo na trg, je navadno dvoje vrste: tolsto in medlo, dobro in slabo, slabega je največ. Kdor vedno dobro meso kupuje, skoro si misliti ne more, kako je „medlo“ meso, ki ga prodajejo po ceni na trgu. Dobro meso se dvakrat ali pa tudi celo trikrat tako drago plačuje, kakor slabo. To je zapeljalo živinarje, da pri krmljenji le na to gledajo, da bode živina debela.

Kako se pa more živina tako rediti in krmiti, da konsument ne bode dobil mesa pokritega z 1 do 2 palca

debelim lojem, pa tudi ne takega, ki obstoji iz mehkih, tenkih in medlih vlakenc? Kako ravnati? Prvi pogoj je, da se mlada živina dovolj giblje, da telet ne privezujemo ali priklepamo, dokler niso eno ali dve leti stara, v tem času jih moramo dobro krmiti — vendar pa tudi ne smemo dva ali tri mesece starih na plano goniti, da bi potem morala dolgo časa vse mogoče prenašati in trpeti, dokler niso izpolnila dveh ali treh let, na kar pa jih po dandanes navadnem načinu tako pitajo, da jim odzamejo vsakeršno gibanje ter jim dajo preobilo ogljenčaste krme. Ni se treba čuditi, da tako vzrejena žival nima dovolj razvitih mišic, katere so na debelo s skoro neužitno tolščo prevlečene. Če hočemo meso izboljšati, moramo pospeševati razvoj mišic ne le s privajanjem primernemu gibanju, ampak tudi s primernim krmljenjem. Primerno krmljenje pospešuje neprestano zdravo in normalno rast, s krmo pa, v kateri je veliko beljakovinskih in duščastih snovi, dobivajo živali snovi, iz katerih je sestavljeno medlo meso. Tudi moramo pomisliti, da živali krme, katera povzročuje vročino in dela tolščo, ne morejo predelati v medlo meso, koristna je pa taka krma, če tolšče želimo ali je potrebujemo, ker z dušičastimi sestavinami dela tolščo. Živalim, ki so vzrejene pri nizki temperaturi in se krmijo obilno z ogljenčasto pičo, nabira se rada po vrhu tolšča, živali, katere imamo v gorkih, pripravnih hlevih in katere dobivajo dovolj beljakovinske krme, pa imajo sočno, žilasto in lepo podraščeno meso.

Razne reči.

* **Znamenja čistega medu.** Kakor pri vinu, tako tudi pri medu večkrat niti znanost ne more natančno določiti, koliko je čist. Strogo znanstvena preiskava je pa tudi pretežavna, ter je navaden človek tudi skoro zvršiti ne more; zatoorej hočemo povedati nekatera navodila, po katerih se hitro preverimo o čistoti medu, če tudi ne prav zanesljivo. Če se med ni nikoli še močno razgrel, kristalizuje v malo mesecih, ko so ga nabrale čebele; nekatere vrste medu kristalizujejo že v nekaterih tednih. To kristalizovanje je gotovo znamenje pristnosti njegove. Če pa med, že jedenkrat ali večkrat razgret, neče več kristalizovati, ostane često več mesecev tanko tekoč, in če bi tudi kristalizoval, je le redkokrat jednako merno zrnast. Če se je medu kaj primešalo, precej zanesljivo spoznamo, če ga nekaj žlic denemo v alkohol in dobro premešamo ter čez nekaj časa preiščemo, če niso zaostali kaki kosmi; če se je to zgodilo, gotovo se je medu kaj primešalo, kajti čist med se raztopi v alkoholu. Pa tudi po duhu lahko sklepamo, če je med čist, kajti vanj navadno primešavajo glikose (krompirjev sirup ali pa raztopino pesnega cukra), ki imajo nekak poseben duh po patoki, kterege nos hitro spozna.

* **Lov mladih lisic po njih bñlogih.** Gozdar Schwager v Schönwaldu je objavil novo dobro metodo za lov mladih

lisic po njih jamah. Pri izkopavanji mladih lisic se večkrat prigodi, da se razbeže v več lukenj in se razkrope. Ker se luknje po več krajih prekopljejo in tudi zaspo, ne zasledi jih tudi pes jazbečar dostikrat ne, in tako se prigodi, da vzlic vsemu prizadevanju ne dobimo vseh lisic. Vselej se nazadnje potolažimo z mislijo, da jih morda ni bilo več. Za posamične ostale mlade lisice pa stare ravno toliko grabijo in vkup znašajo, kolikor so poprej vsem. Da se pa temu izogne, imenovani gozdar ne izkopava več mladih lisic s psom jazbečarjem, ampak jih lovi na nastopni način. Ob vhodu luknje izkoplje navpično ravno steno, in sicer odkoplje toliko od luknje, da je nad njo še nekaj zemlje. Od zdolej, torej pod luknjo, izkoplje jamo okoli 1 do 1.5 metrov široko in globoko, ki jo pa s počez položenimi drogovi in mahom popolnoma zatemni. Ker leže drogovi na tleh nad luknjo, je izhod iz nje popolnoma prost in mlade lisice bodo — poznajoč le jeden svetel izhod — kar popadale v jamo, za katero ne vedo. Vsaka posamična lisica do zadnje bode tako dolgo tavalala okrog, da dobi druge, to je, da se ujame. V eni noči se bodo vse mlade lisice polovile. Bati se pa ni treba, da bijih že prvo noč stara lisica osvobodila, razmaknivši drogeve v stropu. Ta način lisičje lovi je izvrsten in tudi zato boljši, ker nam ni treba zasipati. Samo tedaj je delo težavnejše, če je več lukenj, od katerih se morajo one, ki so najbolj shojene, s kako pestjo zavarovati ali pa vsaj z lesom zadelati.

* **Hladilno pijačo,** prijetno, čvrsto in šumečo, napraviš če v vedro vode deneš 500 do 700 gramov medu, skupaj razgreješ, potem pa pustiš da v odprtem vedru zavre, kar se hitro zgodi, če prideneš nekaj olóvih droži (Bierhete). Ko je pijača zavrela, napolniš takoj prvi dan ž njo slatinske steklenice, dobro jih zamaši in postavi v kak hladen kraj. V osmih dneh je ta zmes dobra za pitje ter je boljša nego marsikaka druga pijača.

* **Lesene posode obvarujemo v kleti,** vlažnosti in plesna če jo poprej namažemo s firnežem, ki ga dobimo, če 8 delov kolofonije in 1 del lanenega tolja vkup stopimo. S firnižem pa moremo prevleči le stvari, ki so popolnoma suhe in rabiti ga moramo gorkega.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

135.

Plavba do Afrike.

Port Elizin 24. februvarja 1870.

Sedaj sem v Afriki. Dne 9. januarja je zapustila naša ladja Southampton in pluli smo srečno proti Madejri. Tu v pristanišču funchalskem se je ladja vsidrila za cel